

درآمد بر

« هرمنوتیک تاریخمند تشیع »

نوشته

سید جمال سامع

سرشناسه	: سامع، سید جمال - ۱۳۸۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: درآمدی بر مکتب سید جمال / سید جمال سامع
مشخصات نشر	: آبادان : پُرسش، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	: ۱۷۶ ص. ۱۴/۵ × ۲۱/۵
شابک	: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۲۶۵ - ۰۱۴ - ۶
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: شیعه -- تاریخ
موضوع	: Shi'ah - - History
موضوع	: عرفان -- تاریخ
موضوع	: Mysticism - - History
موضوع	: فلسفه اسلامی
موضوع	: Islamic Philosophy
موضوع	: روشنفکران -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۳ ق.
موضوع	: Intellectual - - Iran - - History - - 19th century
موضوع	: ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ ق.
موضوع	: Iran - - History - - Constitutional Revolution, 1906 - 1909
رده‌بندی کنگره	: BP۲۳۹ / ۲
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۵۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۹۴۰۴۰



نشر پرسش

سید جمال سامع

هرمنوتیک تاریخمند تشیع

• آماده‌سازی: کارگاه پرسش • لیتوگرافی: سروش • چاپ: کمپانی

• چاپ اول: ۱۳۹۸ • شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

۹۷۸ - ۶۰۰ - ۲۶۵ - ۰۱۴ - ۶

© حق چاپ محفوظ است.

نشر پرسش - آبادان - بریم - میدان آلفی - ساختمان اروند - تلفن ۰۹۱۶۸۴۰۰۱۷۰

نشانی مکاتبات پستی: نشر پرسش - اصفهان - صندوق پستی ۳۱۶ - ۸۱۷۳۵

E-mail: porsesh.pub@Gmail.com

www.porsesh-pub.ir

 porseshpub

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۳	سرآغاز
۱۷	تأویل
۲۳	امام علی (ع)
۳۵	امام حسین (ع) و واقعه عاشورا
۴۷	انتظار به مثابه پاسداشت آغاز
۵۹	عرفان
۷۵	فلسفه اسلامی: هرمنوتیک سفر
۸۳	فارابی
۹۹	ابن سینا
۱۰۹	سهروردی
۱۱۷	ملاصدرا
۱۲۳	مشروطه
۱۶۱	سید احمد فردید
۱۷۴	منابع

پیشگفتار

خواننده دقیق به محض تورق کتاب متوجه بلندپروازی نویسنده برای نزدیکتر آوردن و پیش چشم نهادن یک طرح بزرگتر می شود. طرحی که گرچه در این کتاب به نحو نادقیق بررسی شده و از شکافهای متعدد برخوردار است ولی تلاشی در حد بضاعت فکری نویسنده برای نزدیک شدن به فهم وضعیت تاریخی اکنون است. این طرح که بیشتر صورت یک جنبش فکری دارد، شاید در ادامه راه، هادی نویسنده برای قوام بخشیدن به بخشهای مختلف این کتاب باشد. مسئله کتاب «درآمدی بر هرمنوتیک تاریخ اندیشه شیعه» گرداگرد فهم هستی شناسانه ای می چرخد که مبتنی بر تاریخ فهمی اندیشه شیعه است. تاریخ نزد شیعیان تاریخ عبرت و تذکر است. تذکر به آغاز، هادی راه شیعیان در طول تاریخ بوده است. اندیشه شیعه تلاشی پیگیر برای جان بخشیدنهای مکرر به آغاز است. آغاز در اندیشه شیعه آن وجه اصیل و باقی تاریخ است که تذکر را لازم می آورد. منظور از هرمنوتیک تشیع، راه های متعدد همین تذکر است که توسط ائمه بزرگوار شیعه پی ریزی شده و توسط عرفا و حکما، فلاسفه و متکلمان، فقها، شاعران و دیگر مشربهای فکری، هر

کدام به‌نحوی طی شده است. باید توضیح داد که استفاده از واژه «هرمنوتیک» که در تاریخ فلسفه غربی مطرح شده در مورد تاریخ خودمان چه توجیهی دارد؟ هرمنوتیک فلسفی که بیشتر با نام هایدگر و گادامر پیوند خورده، زمانی برای غربیان مطرح شد که آغاز یونانی، دیگر واجد نیروهای حیاتبخش برای تمدن غربی نبود. هرمنوتیک فلسفی به یک معنا تلاشی است برای آغازی نو از طریق آغاز کهن. برای نو بودن باید کهنگی را تمام‌قد آزمود. نو، سمواره از دل کهنه سر برمی‌آورد و از یک جهت نو شدیداً کهنه است. کهنه به نو اجازه نو بودن می‌دهد. بنابر این هرمنوتیک در معنای اصیل خود، رفت و برگشت مدام میان کهنه و نو است. اگر ما در دوره‌ای از تاریخ خود قرار داشته باشیم که همه چیز رنگ فرسودگی و تکرار به‌خود گرفته و رمقی در جانها بری از نو آغازیدن وجود نداشته باشد، رفتن به آغاز به قصد فهم پژمردگی امروز ضروری است. وجیزه پیش رو تلاشی در جهت نزدیکتر شدن به آغاز تاریخ خودمان است. طرح کتاب بر روی چهار موقف تعیین کننده و سرنوشت‌ساز برای اندیشه شیعه متمرکز شده است: موقف اول دوره حضرت پیامبر صلی‌الله علیه و آله و ائمه زرگوار شیعه علیهم‌السلام است. در این قسمت بررسی ما متمرکز بر نحوه آشکارگی آغاز نزد این بزرگواران است. موقف دوم مربوط به عرفان است. راین موقف سعی می‌کنیم تا از طریق متمرکز شدن روی مسئله مرکزی عرفان، که همانا امکان رها شدن از تفکر منطقی از طریق بررسی ماهیت آن است، نسبت آن را با تشیع و آغاز آن بسنجیم. موقف سوم مربوط به تاریخ فلسفه اسلامی است. در این موقف ما متمرکز بر روی مسئله محوری فلسفه اسلامی، یعنی بررسی امکان جمع بین دین و فلسفه و نسبت آن با اندیشه و تاریخ‌فهمی تشیع می‌شویم. سرانجام موقف چهارم که از زمان مشروطه شروع می‌شود، با تمرکز بر روی اندیشه‌های روشنفکران و علمای زمان مشروطه سعی ما روشن کردن یک نحوه انسداد تاریخی است که تعیین‌کننده وضعیت وجودی دو سده اخیر ماست. اجمالاً ما این دوره را تحت عنوان «متافیزیک همان»

نامگذاری می‌کنیم که از نظر ما تعیین‌کننده نحوه بود ما در دوران تجددمآبی بوده است. "متافیزیک همان" از نظر ما وضعیت قومی است که در یک حضور توخالی، همه تمایزات را فرو گذاشته و پی در پی گردِ خویش می‌چرخد.

در موقف مشروطه، بعد از بررسی آراء منورالفکران و علمای مشروطه‌طلب، آراء سید احمد فردید را بررسی می‌کنیم. مسئله کانونی تفکر فردید، مشروطه و غربزدگی ۲۰۰ ساله ما است (تلاش فردید در طرح مسئله اسلام، اسماء تاریخی با بهره‌گیری از آراء متفکران غربی و به خصوص مارتین هایدگر و شرخ حافض را در جهت مسئله مرکزی وی یعنی غربزدگی روشن می‌کنیم). در ادامه به آن ما یک متفکر شیعی است که تاریخ را در افق تذکر و عبرت فهم کرده است و انقلاب اسلامی را تذکر به آغاز تشیع دانسته و با آن همراه شده است. بی‌آنکه وارد موافقت یا مخالفت با وی شویم، سعی می‌کنیم تا به مسئله مرکزی اندیشه او نزدیکتر شویم. البته طرح پیشرو از این جهت که شعر، فقه، کلام و سایر مشربهای فکری در فرادهدش ایرانی - اسلامی را بررسی نکرده، صرفاً جوئی فکری است که امید دارد در آینده بر روی پای خود بایستد.